

На географским картама Европе XVIII и XIX вијека мала Црна Гора се тешко разазнавала. Званично била је све до Берлинског конгреса 1878. био огромне Турске царевине и у прво вријеме, сем најближих сусједа и Русије, мало се знало за легендарна јунаштва Црногораца против апсолутне пре-моћи „болесника на Босфору“. То је био од почетка XIX вијека разлог да путници са Запада и Истока долазе у Црну Гору да упознају тај мали, непокорни народ. Али, када су први радозналци стигли до црногорских планина, затекли су не само живу историју храброг народа, већ и задивљујуће пејсаже, древне обичаје, живописну ношњу, као и старе манастире, цркве и старине уопште. Од Француза Вијала де Сомије-ра, који је пропутовао Црну Гору 1810. и о њој објавио десет година касније књигу у два тома, па кроз цио XIX вијек појачавало се интересовање за Црну Гору и њену умјетничку прошлост. Стога је дуг списак аутора који су током XIX вијека упознавали Црну Гору, посебно њене манастире, археолошке локалитете, споменике архитектуре и библиотеке. По значају и исцрпности посебно се истиче књига П. Ровинског, *Црна Гора у прошлости и садашњости*.

Упркос томе што су се појавиле у посљедњим деценијама савјесно написане књиге П. Мијовића *Умјетничко благо Црне Горе* и Ч. Марковића – Р. Вујићића *Споменици културе Црне Горе*, још увијек није утажена потреба за књигама које се сажето, тачно и приступачно баве културним благом – старинама Црне Горе. Аутор књиге коју читалац има пред собом трудио се да напише управо такав текст, прева-сходно за читаоце живог духа који не занемарују прошлост у име будућности.

Only Montenegro was hardly discernible on the geographical maps of Europe in the 18th and 19th centuries. Until the Congress of Berlin in 1878 it was officially a part of the vast Turkish Empire, and, the legendary feats of its people in their struggle against “the sick man on the Bosphorus” were at first little known to the public outside the immediately adjacent countries and Russia. That was one of the reasons why a considerable number of travellers from the West and the East came to Montenegro from the early 19th century on, wishing to learn something of that small, indomitable people. But when the first curious visitors came to the mountains of Montenegro, they found not only the living history of the people, but also magnificent scenery, ancient customs, picturesque costume and old monasteries, churches and other remarkable monuments of the past. The publication in 1820 of Viialla de Sommieres’ two-volume account of his travels in Montenegro in 1810 marked the awakening of an ever increasing interest in Montenegro and its cultural past, which persisted to the end of the 19th century. Consequently, a considerable number of 19th century authors have left interesting accounts of Montenegro, and particularly of its monasteries, archaeological sites, monuments of architecture and libraries. Outstanding for its importance and exhaustiveness is *Montenegro* by P.Rovinsky.

Although the recent decades saw the publication of the carefully researched books of P. Mijović, *Umjetničko blago Crne Gore* and Č.Marković-R.Vujičić, *Spomenici kulture Crne Gore*, there is still a need for books offering a concise, accurate and clear account of the cultural riches and antiquities of Montenegro. It has been the aim of the author of the present book to offer precisely that type of text, primarily for the readers of a broad lively spirit who do not neglect the past in the name of the future.